

Vandaag, maandag 14 juni 2010 (veertien juni tweeduizendtien) op verzoek van:

*H
dhr. Kaaks
g*

1. De heer Robert *H.* VAN MAASDIJK, *wonende te Londen, Verenigd Koninkrijk en*
 2. Mevrouw Eleanore VAN MAASDIJK, *wonende te Londen, Verenigd Koninkrijk,*
- hierna te noemen: "Van MaasdiJK" en/of eisers, die voor deze zaak woonplaats kiezen bij mr. M.Ch. Kaaks, advocaat bij Boekx Advocaten te (1017 NA) Amsterdam, op de Leidsegracht 9 en die door verzoekers tot advocaat wordt gesteld en als zodanig voor hen zal optreden;

Heb ik,

*Gerardus Theodorus van der Velde,
gerechtsdeurwaarder gevestigd te 's-Gravenhage
en daar kantoorhoudende aan het Nassauplein 21*

GEDAGVAARD:

=

1. de heer dr. mr. Cornelis FASSEUR, wonende te [redacted] 's-Gravenhage aan de Professor P.S. [redacted], aldaar mijn exploit doende, sprekende met en afschrift van dit stuk latende aan:
hem in persoon
2. de besloten vennootschap UITGEVERIJEN ARBEIDERSPERS, ARCHIPEL, BALANS B.V., gevestigd te (1016 CH) Amsterdam aan de Herengracht 370/372, aldaar mijn exploit doende, sprekende met en afschrift van dit stuk latende aan:
OMZ

OM:

Op woensdag 23 (drieëntwintig) juni 2010 (tweeduizendtien) des voormiddags om 10.00 (tien) uur niet in persoon, doch vertegenwoordigd door een advocaat te verschijnen voor de Rechtbank Amsterdam, welke zitting dan zal worden gehouden in één van de zalen van het Gerechtsgebouw, aan de Parnassusweg 220 te (1076 AV) Amsterdam, en onder mededeling van het volgende;

AANGEZEGD:

- dat indien gedaagden niet op de hiervoor aangewezen wijze en vertegenwoordigd door een advocaat in het geding verschijnen en de voorgeschreven termijnen en (overige) formaliteiten in acht zijn genomen, de rechter de eis bij verstek toewijst, tenzij deze hem/haar onrechtmatig of ongegrond voorkomt;

46430

Vandaag, maandag 14 juni 2010 (veertien juni tweeduizendtien) op verzoek van:

H. H. d'Alaghad

1. De heer Robert *H.* VAN MAASDIJK, *wonende te Londen, Verenigd Koninkrijk*
 2. Mevrouw Eleanore VAN MAASDIJK, *wonende te Londen, Verenigd Koninkrijk*
- hierna te noemen: "Van MaasdiJK" en/of eisers, die voor deze zaak woonplaats kiezen bij mr. M.Ch. Kaaks, advocaat bij Boekx Advocaten te (1017 NA) Amsterdam, op de Leidsegracht 9 en die door verzoekers tot advocaat wordt gesteld en als zodanig voor hen zal optreden;

Heb ik,

mr. Erik Jozef Maria van Hal,
gerechtsdeurwaarder gevestigd te 's-Gravenhage
en daar kantoorhoudende aan het Nassauplein 21

GEDAGVAARD:

1. de heer dr. mr. Cornelis FASSEUR, wonende te [redacted] 's-Gravenhage aan de Professor P.S. [redacted] aldaar mijn exploit doende, sprekende met en afschrift van dit stuk latende aan: *en -*

2. de besloten vennootschap UITGEVERIJEN ARBEIDERSPERS, ARCHIPEL, BALANS B.V., gevestigd te (1016 CH) Amsterdam aan de Herengracht 370/372, aldaar mijn exploit doende, sprekende met en afschrift van dit stuk latende aan:

*mw S.C. Kraal,
aldaar werkzaam*

OM:

Op woensdag 23 (drieëntwintig) juni 2010 (tweeduizendtien) des voormiddags om 10.00 (tien) uur niet in persoon, doch vertegenwoordigd door een advocaat te verschijnen voor de Rechtbank Amsterdam, welke zitting dan zal worden gehouden in één van de zalen van het Gerechtsgebouw, aan de Parnassusweg 220 te (1076 AV) Amsterdam, en onder mededeling van het volgende;

AANGEZEGD:

- dat indien gedaagden niet op de hiervoor aangewezen wijze en vertegenwoordigd door een advocaat in het geding verschijnen en de voorgeschreven termijnen en (overige) formaliteiten in acht zijn genomen, de rechter de eis bij verstek toewijst, tenzij deze hem/haar onrechtmatig of ongegrond voorkomt;

76631

- dat indien één der gedaagden niet op de hiervoor aangegeven wijze in het geding verschijnt en de voorgeschreven formaliteiten in acht zijn genomen, tussen alle partijen één vonnis zal worden gewezen, dat als vonnis op tegenspraak wordt beschouwd;

TE HOREN EISEN

Namens mijn requiranten als eisers te doen horen eis doen op de volgende gronden:

Inleiding

1. Het geschil tussen partijen gaat over enkele passages in het boek 'Juliana & Bernhard Het verhaal van een huwelijk 1936-1956' dat in november 2008 bij gedaagde sub 2, Uitgeverij Balans, is verschenen.
2. Gedaagde sub 1 – hierna ook aan te duiden als: "Fasseur"- is auteur van het boek. Eisers verwijten Fasseur dat deze hun vader, wijlen de heer mr. dr. I.G. van Maasdijk (hierna ook: "Van Maasdijk"), in het boek lichtvaardig heeft verdacht gemaakt, en daardoor diens eer en goede naam en nagedachtenis schade heeft toegebracht.
3. Eiser sub 1. en eiseres sub 2. zijn respectievelijk zoon en dochter van I.G. van Maasdijk. Zij zullen hierna ook tezamen worden aangeduid als Van Maasdijk c.s. In de hoedanigheid van nabestaanden van Van Maasdijk beroepen zij zich op het recht tot bescherming van de nagedachtenis van hun vader als afgeleide van het zelfstandig recht van Van Maasdijk op bescherming van diens eer en goede naam, alsmede op het recht op de bescherming van hun eigen persoonlijke levenssfeer.
4. Van Maasdijk leefde van 1906 tot 1997. Eisers worden als zijn nabestaanden tien jaar na zijn dood en meer dan vijftig jaar na de door Fasseur beschreven gebeurtenissen geconfronteerd met onware beweringen over hun vader, die geschikt zijn om het publiek – bij wie Van Maasdijk over het algemeen onbekend zal zijn – van hem afkerig te maken.
5. Door Fasseur zijn deze beweringen zonder terughoudendheid en zonder nuancering gebracht. De ernst van diens beweringen wordt vergroot nu Fasseur door het publiek wordt beschouwd als historicus met groot gezag, waar ook Fasseur zelf zich op beroept. Fasseur laat zich er bovendien op voorstaan inzage te hebben gehad in bronnen die niet voor het publiek en evenmin voor collega-historici verifieerbaar zijn.
6. Het is a priori aan Fasseur om een gedegen rechtvaardigingsgrond aan te voeren voor de verdachtmakingen jegens de persoon Van Maasdijk en de ernstige diskwalificaties en insinuaties die in het boek door Fasseur jegens Van Maasdijk zijn geuit. Eisers hebben Fasseur daartoe buiten rechte uitgenodigd.
7. Fasseur heeft echter geweigerd toe te lichten en te onderbouwen hoe hij tot zijn afbrekende oordeel jegens Van Maasdijk heeft kunnen komen.

8. Hoewel eisers daartoe niet de stelplicht hebben, zullen zij in deze dagvaarding gemotiveerd uiteenzetten waarom de beweringen van Fasseur zijn gebaseerd op diens vooringenomenheid en géén, althans onvoldoende, steun kunnen vinden in de beschikbare feiten.
9. In het petitum van deze dagvaarding vorderen Van Maasdijk c.s. daarom een verklaring voor recht dat Fasseur en zijn uitgever jegens hen onzorgvuldig en onbetamelijk, en daarmee onrechtmatig, hebben gehandeld en vorderen zij behalve een deugdelijke en proportionele rechtzetting, onder meer aanpassing van toekomstige drukken, althans – subsidiair – een correctie van de beweringen zijdens Fasseur door middel van een (in toekomstige drukken) toe te voegen commentaar.

Mr. dr. Iohan Gerhard (Gerrie) van Maasdijk

10. Van Maasdijk verkeerde vanaf 1948 aan het Hof van koningin Juliana en prins Bernhard, aanvankelijk in de hoedanigheid van waarnemend algemeen secretaris der hofhouding, na eervol ontslag op 15 juli 1950 werd Van Maasdijk kamerheer in buitengewone dienst bij koningin Juliana. Op 20 november 1956 legde hij zijn functie als kamerheer neer en werd hem op eigen verzoek ontslag verleend.
11. De achtergrond van het vertrek van Van Maasdijk betrof diens diepgaande conflict met Prins Bernhard. De achtergrond van dat conflict is van belang voor de beoordeling van de onrechtmatige beweringen van Fasseur.
12. De functies van Van Maasdijk aan het Hof waren onbezoldigd. Van Maasdijk was financieel onafhankelijk. Hij was jurist en had vóór de Tweede Wereldoorlog een carrière als journalist (diplomatiek correspondent van dagblad De Telegraaf). Als voorzitter van de *foreign press association* (buitenlandse persvereniging) in Berlijn, beschikte Van Maasdijk over een uitgebreid netwerk. Zijn koningsgezindheid bleek al eind 1936 toen hij stoutmoedig Reichsminister Hermann Goering overtuigde de in beslag genomen paspoorten van Duitse gasten vrij te geven zodat deze het koninklijk huwelijk van prins Bernhard en prinses Juliana konden bijwonen. (Zie Productie 1: pagina 187 uit het boek van I.G. van Maasdijk 'Andermaal schuldig')
13. Opmerkelijk is dat Van Maasdijk als correspondent voor De Telegraaf vele artikelen en ooggetuigenverslagen naar De Telegraaf heeft gestuurd over de Duitse Blitzkrieg tegen Polen alsmede over de Kristallnacht. Door zijn kritische houding jegens de nazi's werd hij in de Duitse media (in een SS-publicatie *Das Schwarze Korps*, zie Productie 2: pagina 233 uit het boek van I.G. van Maasdijk 'Andermaal schuldig') hard aangevallen. Op 10 mei 1940 werd Van Maasdijk om die reden in de Berlijnse Gestapogevangenis aan de Prinz-Albrechtstrasse opgesloten. Toen in Nederland De Telegraaf een pro-Duitse koers ging varen, nam Van Maasdijk afstand van de krant. In het laatste jaar van de Tweede Wereldoorlog zat hij ondergedoken.
14. Vanwege zijn journalistieke achtergrond werd Van Maasdijk in 1945 op verzoek van prins Bernhard hoofdredacteur van de *Pengun*, de krant voor de binnenlandse strijdkrachten en het Nederlandse leger in oprichting. Ook werd Van Maasdijk zijn stafmedewerker. Al snel behoorde Van Maasdijk – mede dankzij zijn huwelijk met Pauline baronesse van Tuijll van Serooskerken – tot de intimi van prins Bernhard en prinses Juliana.

15. Na de inhuldiging van prinses Juliana tot koningin (in september 1948) werd Van Maasdijk op verzoek van koningin Juliana en prins Bernhard belast met de reorganisatie van de hofhouding. Hij had onder meer als taak om nieuwe stafleden aan te trekken en bestaande functies te evalueren. In zijn hoedanigheid als waarnemend algemeen secretaris van het Koninklijk Huis maakte hij deel uit van de hofhouding die koningin Juliana ook begeleidde bij haar constitutionele taken zoals het uitspreken van de troonrede.
16. De reorganisatie van de hofhouding – die Van Maasdijk naar grote tevredenheid van prins Bernhard en koningin Juliana uitvoerde (zie Productie 3) – leidde tot wrijving met andere leden van de hofhouding (zie Productie 4).
17. Na de reorganisatie van de hofhouding werd Van Maasdijk gevraagd te blijven als algemeen secretaris van het Koninklijk Huis met als taken:
 - de coördinatie van de secretarieën van de leden van de Koninklijke familie;
 - het regelen van de officiële en officieuze reizen;
 - het verzorgen van de publiciteit; en
 - het onderhouden van contacten tussen Soestdijk en Den Haag.
18. Gedurende de periode dat Van Maasdijk algemeen secretaris was (en ook in zijn daaropvolgende periode als kamerheer in buitengewone dienst), maakte hij dagelijks nauwgezet persoonlijke aantekeningen van gesprekken en gebeurtenissen in zijn omgeving aan het Hof die hem van belang leken. Ook bewaarde hij relevante correspondentie in zijn archief.
19. Uit de notities van Van Maasdijk is af te leiden hoezeer hij zich inzette voor, en waakte over, de kwetsbare monarchie in het algemeen en de statuur van de Koninklijke familie in het bijzonder.
20. Toen de gebedsgenezeres Greet Hofmans tot verwijdering leidde tussen koningin Juliana en prins Bernhard trachtte Van Maasdijk een bemiddelende rol te spelen. Zo poogde hij de positie van Hofmans in te dammen door ervoor te pleiten dat zij uitsluitend voor genezingen werd geconsulteerd, maar niet zou worden geconsulteerd over de geschiktheid van beoogde en bestaande leden van de hofhouding (zie Productie 5).
21. Zo wilde koningin Juliana in maart 1949 met enkele Hofmans-getrouwen op wintersport, in afwezigheid van prins Bernhard, die zelf op reis was. Van Maasdijk keurde dat plan echter af met het oog op het feit dat dit tot publieke roddel zou leiden. Hij schreef op 9 november 1949 aan gouvernante Rita Pennink daarover (zie Productie 6):

“Tenslotte weet je stellig hoezeer het Nederlandse volk, juist in deze moeilijke tijd, het oog op Soestdijk gericht heeft. Men weet veel meer dan zo algemeen verwacht kan worden. Er zouden daarom uitsluitend of voornamelijk vrienden meegaan, die tot de ‘club’ behoren, dan bestaat de grote kans dat zulks niet onopgemerkt voorbij gaat en tot dat geroddel leidt, dat wij juist met man en macht willen weren.”
22. In 1950 ontstonden de eerste barsten in de relatie tussen Van Maasdijk en prins Bernhard. Van Maasdijk is bezorgd vanwege de al te nadrukkelijke aanwezigheid van courtisanes van prins

Bernhard waaronder zijn persoonlijke assistente juffrouw Kokkie Gilles en lady Ann Orr Lewis (zie Productie 7). Maar met name is Van Maasdijk verontrust door de vriendschappelijke contacten die Bernhard onderhoudt met diverse personen die zich sinds 1948 in toenemende mate met subversieve en dubieuze activiteiten bezighouden die schade zullen kunnen toebrengen aan het Koninklijk Huis en de monarchie (zie Productie 8).

23. Op 19 februari 1950 schreef Van Maasdijk aan prins Bernhard een bezorgde brief over diens dubieuze contacten. In deze brief riep hij de prins tot de orde, zij het in zeer terughoudende bewoordingen (zie Productie 9):

“Als het feit dat eerst na het BNS-schap (Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten MK) en in nog sterkere mate na de Inhuldigingen een depressie intrad, een ontgoocheling zich voordeed, die tot een zekere vlucht in het zoeken naar steeds meer afleiding, in het leven op steeds snellere toeren leidde, vooral de laatste twee maanden voor het vertrek naar de west leek mij dit zo toe. (...) Voor waar ook voor de prins der Nederlanden ligt zo een landschap open, maar – er de laatste maanden over nadenkend – lijkt het wel alsof allerlei gestalten zich aan de armen en benen vastklampen om te beletten dat de man vanuit de schaduw in de zon treedt. Ik heb symbolisch uitgeduid, hopelijk leest het niet teatraal, het is zeer zakelijk bedoeld. Het komt ook regelrecht uit gevoelens van diepe genegenheid en vriendschap voort. Zoals stellig aan de Prins bekend, ben ik niet uit serviel hout gesneden, staat mijn tong niet naar de mond te praten. Mijn waarnemende taak zie ik nog steeds als tijdelijk, als het ordenen van werk en het opbouwen van een plaats voor opvolgers; zij bracht mij noch eer noch voordeel; dit is ook weer zakelijk bedoeld en allerminst een klacht. Wanneer u terug bent, ont doe u dan tactvol, maar resoluut van alles en een ieder, die bewust of onbewust tracht u tegen te houden om de weg te gaan, die voor de Prins der Nederlanden open ligt. Schud ze althans af, dan kunnen ze nog altijd volgen. Hoe langer u ermede wacht, hoe harder ze zullen aanklitten, tot u uiteindelijk geen stap meer zult kunnen verzetten.”

24. Voorts trachtte Van Maasdijk - uit bezorgdheid over de opzichtigheid van de buitenechtelijke relaties van Bernhard, die tot publieke schandalen zouden kunnen leiden - prins Bernhard te beteugelen en hem te overtuigen tot enige discretie.

Zo noteerde Van Maasdijk in zijn dagboek in februari 1950 dat de vriendin van prins Bernhard, lady Ann Orr Lewis zich tijdens de wintersportvakantie in het Oostenrijkse Sint Anton opdrong aan het gezelschap, waar op dat moment de hofhouding met koningin Juliana aanwezig was terwijl prins Bernhard in Zuid-Amerika verbleef. Letterlijk schreef Van Maasdijk:

“Moet dit uit film laten halen.” (Productie 10)

25. Prins Bernhard accepteerde de bemoeienis van Van Maasdijk met zijn leven niet en was woedend over de vrijmoedige brief die Van Maasdijk hem 19 februari 1950 had geschreven.

26. Fasseur vermeldt dit als volgt in zijn boek:

“(.) Bernhard bleek van deze opdringerigheid en bemoeizucht met zijn privé zaken totaal niet gediend”.

En:

“Het voorlopig resultaat van Van Maasdijs zedelijkheidsoffensief was dan ook dat de prins bij zijn terugkeer op Schiphol op 19 maart (1950) woedend was, weigerde Van Maasdijk een hand te geven, hem ontslag aanzegde (al kon formeel alleen de koningin dat verlenen) en later die dag een enorme scene maakte met Juliana. (..) Een vriend viel je niet af door in de kring van zijn familie over diens buitenechtelijke avonturen te spreken etc.”

27. Echter, Fasseur stelt daarbij:

“Natuurlijk had Van Maasdijk hier een punt. Ook van andere zijde (Thomassen en Van Tets) was kritiek geleverd op het prinselijk gezelschap.”
(Zie pag. 215 paperback, Productie 11).

28. Wat Fasseur badinerend afdoet als een *zedelijkheidsoffensief*, ging in werkelijkheid vooral over de risico's die prins Bernhard liep wegens zijn vermoede subversieve activiteiten en dubieuze contacten.
29. Toen prins Bernhard op 19 maart 1950 terugkeerde op Schiphol was net die week het eerste onderzoeksrapport van de Koninklijke Marechaussee verschenen inzake de mogelijke betrokkenheid van prins Bernhard en/of leden van zijn staf bij grootschalige illegale wapenhandel en steun aan de actie Westerling in Indonesië.
30. Deze kwestie blijkt onomstotelijk uit dezelfde dagboekpagina waarna Fasseur verwijst (zie hieronder ook sub randnummer en verder). Alleen Fasseur houdt de lezer voor dat de ruzie tussen de prins en Van Maasdijk over diens buitenechtelijke relaties ging. Bij de terugkomst op Schiphol waren de amoureuze escapades van de prins echter ondergeschikt aan de activiteiten en contacten van de prins die het voortbestaan van de monarchie konden bedreigen. Van Maasdijk noteerde op de dag van de prinselijke thuiskomst:

“HM vraagt of prins mag weten dat zij van Duyff weet. Zeg ja.”

Daags daarvoor had Van Maasdijk als algemeen secretaris haar ingelicht:

“4.30-6 bij HM, wandel in park, vertel van Duyff, alles openlijk, neemt 't prachtig.”

31. Bovendien noteerde Van Maasdijk dat de particulier secretaris van prins Bernhard – Jan Thomassen - meldde dat de prins in het vliegtuig had gezegd woedend te zijn over de brief die Van Maasdijk naar de Verenigde Staten had gestuurd en dat hij daarom ontslag moest nemen.
32. Dit was de brief van 18 februari 1950 (zie productie 9). En deze brief verwees niet naar de prinselijke courtisanes, maar naar zijn contacten met dubieuze figuren zoals professor Duyff en betrokkenheid bij subversieve activiteiten, zie citaat sub alinea 23 hierboven. Er was dus wat meer aan de hand dan de amoureuze escapades van de prins zoals Fasseur slechts meent te kunnen concluderen op basis van deze zelfde brief.

33. Nadat prins Bernhard hem het vertrouwen had opgezegd, schreef Van Maasdijk hem op 21 maart 1950 een persoonlijke brief, waarin hij er met nadruk op wees dat hij niet anders heeft willen doen dan de prins te waarschuwen in diens eigen belang, uit loyaliteit en uit plichtsbesef (zie Productie 12). Hierop bood Van Maasdijk zijn ontslag aan, maar omdat hij per Koninklijk Besluit was benoemd door koningin Juliana, weigerde zij zijn ontslag.

De kwestie Indonesië

34. Ondertussen bleven vanaf januari 1950 de geruchten gaan dat prins Bernhard en leden van zijn staf betrokken waren bij internationale wapenhandel en bij pogingen om de jonge republikeinse regering in Indonesië (van Soekarno) omver te werpen.
35. Er zijn sterke aanwijzingen dat Van Maasdijk hier begin 1950 kennis van heeft gekregen en getracht heeft een bemiddelende rol te spelen teneinde de reputatie van prins Bernhard zoveel mogelijk te beschermen.
36. De heer Walraven baron van Heeckeren van Molecaten die van 1950 tot 1956 particulier secretaris was van koningin Juliana schreef hierover (Productie 13):
- “Eind 1949, ter gelegenheid van de soevereiniteit-overdracht voor Indonesië, was er een heisa geweest inzake een putsch-poging de overeenkomst te doen kelderen. B. (Bernhard MK) zat hier tot zijn nek in, evenals zijn kompanen Van Houten, Six, Sultan Max, Duyff e.a. (...) Omgeving van B. werd gezuiverd en een nieuw begin zou worden gemaakt.(...)”*
37. Uit de dagboeken van Van Maasdijk blijkt dat Van Maasdijk op de hoogte werd gehouden van de onderzoeken die door de regering werden gelast naar de omgeving van Bernhard. Zie bijvoorbeeld Productie 14.
- “[...] Juist bij manipulaties steeds naam Prins I wapensmokkel naar Djocja, Westerling, Pakistan! Met zeer duistere combinaties via Londen en Parijs. II geldsmokkel 200 milj. Ind. Courant (Soekarno guldes, in ponden omzetten = Ned. Bank bestolen. Am + Eng + Fr Int. (Amerikaanse, Engelse en Franse Inlichtingendiensten MK) Op de hoogte ook van Prins. Tippen onze Intell. (Nederlandse Inlichtingendienst, BVD MK) [...]”*
38. De onderzoeken richtten zich in het bijzonder op de heer professor Jan-Willem Duyff, verzetsheld en hoogleraar fysiologie in Leiden. Hij was een persoonlijke vriend van prins Bernhard. Op 13 maart 1950 werd Van Maasdijk door de secretaris-generaal van het Ministerie van Algemene Zaken Cees Fock verzocht snel contact op te nemen:
- “Aangezien er een urgente vrij vervelende zaak aan de gang is, die als het kan uiterlijk donderdag de 16e maart met je zou moeten worden besproken.”*
(Productie 15: de brief van Fock aan Van Maasdijk van 13 maart 1950).
39. Het verslag van dit gesprek is te vinden in het archief van Van Maasdijk. Zo noteerde hij in zijn dagboek op donderdag 16 maart 1950:

“10:30 – 12 overl Fock en met Kol Kist, hoor hele zaak v Duyff. Vrijdag naar mej Tellegen die zorgt dat 't rapport niet naar Fockema Andreae (staatssecretaris van oorlog, MK) maar naar Schokking (Minister van Oorlog, MK) gaat. Laat Schokking komen, zal prins brief meegeven’ (zie Productie 16).

40. In een losse dagboeknotitie noteerde hij verder (zie Productie 17):

“De situatie van de prins is hachelijk en uiterst moeilijk te redden. Zijn prestige is reeds verloren bij hen die diep vertrouwen hadden in de achterbaksheid van het spel. Zeer waarschijnlijk zal hem belet worden het land uit te gaan en een plaats worden aangewezen tot definitieve bewijsstukken zo geordend zijn dat de aanklacht als bewijsstelling wordt overlegd en hem daardoor iedere machtsinmenging wordt ontzegd en de interne controle voortdurend op hem gericht blijft. (...)”

41. Bij deze notitie in het dagboek van Van Maasdijk staat in kapitalen ‘CRISIS’.
42. Binnen een tijdsbestek van enkele weken bemoeiden de minister-president, het hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst, de secretaris-generaal van het Ministerie van Algemene Zaken, een kolonel van de Koninklijke Marechaussee en de Minister van Oorlog zich met de verdenkingen tegen enkele intimi van prins Bernhard, waaronder professor Duyff, waarbij alles wees op betrokkenheid van prins Bernhard zelf.
43. Op 12 maart 1950 rapporteerde de marechaussee haar eerste onderzoeksbevindingen. In dit rapport werd een verband gelegd tussen het prinselijke staflid Jan-Willem Duyff en de voormalig prinselijk stafmedewerker kapitein Raymond Westerling die op 23 januari 1950 leiding gaf aan een mislukte staatsgreep gericht tegen Soekarno in zowel Bandoeng als Batavia (zie Productie 18) Van Maasdijk werd een maand later door de leider van het onderzoeksteam, Rudolph baron Van Heeckeren van Brandsenburg, op de hoogte gebracht van de inhoud van het rapport. Van Maasdijk noteerde op dinsdag 11 april 1950 kort in zijn dagboek:

“12:30 – 2 lunch doelen ‘ tante mimi, 3-5 Rudo Heeckeren {Duyff, chef de groot, deviezen westerling, pr.b. stichting. Ben ontsteld”
(Zie Productie 19: dagboek aantekening 11 april 1950).

De marechaussee rapporten in 1950

44. In totaal zijn acht marechaussee rapporten verschenen in 1950, waarin onderzoek gedaan is naar subversieve activiteiten van leden van de staf van prins Bernhard. Deze rapporten, die onderdeel uitmaken van het bij het Nationaal Archief berustende archief van het Kabinet Minister-President en onderhevig zijn aan de bepalingen van de Archiefwet, werden aangemerkt als staatsgeheim en zijn eerst in 2007 exclusief aan Fasseur ter inzage gegeven. Deze marechaussee rapporten zijn hierbij integraal overgelegd als Productie 20.
45. Uit de marechaussee rapporten kan worden geconcludeerd dat prins Bernhard vanaf 1948 direct c.q. indirect was betrokken bij:

- De mislukte staatsgreep d.d. 23 januari 1950 in Bandoeng en Batavia. Deze was gericht tegen de republikeinse regering onder leiding van Soekarno, op dat moment een bevriend staatshoofd sinds de soevereiniteitsoverdracht van 27 december 1949 (zie Productie 21 De marechaussee noteerde op 9 juni 1950 dat Jan Willem Duyff c.a. zich zelf voorstelden als: *'martelaren voor Z.K.H. en diens wanhopige pogingen om met Westerling e.a. in Indonesië het tij nog te doen keren'*)
 - Pogingen om in samenwerking met de Amerikanen de vlootbasis Surabaya te behouden. (Zie Productie 22, waarin verwezen wordt naar een brief van Z.K.H. medio 1949);
 - Wapenhandel, waaronder grootschalige wapenleveranties aan Indonesië (zie Productie 23);
 - Onrechtmatige onttrekkingen uit de Prins Bernhard Stichting c.q. sociale dienst van het Ministerie van Oorlog ten behoeve van Prins Bernhard (zie Productie 24, paragraaf 11 en 13).
46. Uit het archief van Van Maasdijk blijkt dat Van Maasdijk zich heeft opgeworpen om bij Prins Bernhard aan te dringen op openheid van zaken ter voorkoming van (verdere) schade aan diens reputatie en het Koninklijk Huis. Zie bijvoorbeeld de dagboekantekeningen d.d. 8 juni 1950 (Productie 25):
- "Bij Tellegen (directeur van het Kabinet der Koningin, MK) nadat ik gisteren bij Fock was en gehoord had dat Drees niet wil gaan naar H.M. en Z.K.H., want 1) beheerscht de materie niet, 2) (..) niet gewend in die kringen te verkeren."(...)*
47. Kort hierop noteerde hij:
- '1st rapport min v o. waarschuw kon huis
2de rapport duidt aan dat voor intern levensgevaarlijke wapenhandel midd zee, far east. nu komt 2 op de voorgrond, waarschuwen internationaal maar nu dubbel gevaarlijk kon huis.
Gevaar Am Fr Eng (Amerikaanse, Engelse en Franse geheime diensten MK) kijken hiernaar'*
(Zie Productie 26)
48. Omdat de minister-president het kennelijk niet zag zitten om het gesprek over de marechaussee-rapporten aan te gaan met Bernhard en Juliana besloot Van Maasdijk dat te doen:
- "Vertelde Fock dat ik het nu zal doen en het hele odium op mij zal laden. Graag advies, want het op eigen verantw. Fock lacht."*
49. De kans dat strafbare feiten van Prins Bernhard zouden worden ontdekt, was op dat moment realistisch. Secretaris-generaal Fock schreef aan minister-president Drees in een *zeer geheim* memorandum, dat:
- "(...) Ondanks de betrekkelijke vaagheid van het U door de minister van Oorlog getoonde rapport, voor dit rapport deugdelijke en gedeeltelijk vaststaande bewijzen aanwezig zijn."*
(Productie 27)
50. Van Maasdijk noteerde daarover:

“Bij Tellegen vertel ik dat er kans is dat onderzoek voldoende, gevaarlijk als men op strafbare feiten zou stuiten. Zij denkt nog steeds dat Drees gaat. Ik zeg niets.” (Zie productie 25)

51. Op 9 juni 1950 noteerde Van Maasdijk naar aanleiding van een gesprek met Rudolph baron van Heeckeren van Brandsenburg:

“Rudo Heeckeren vertelt dat Duyff a.s. maandag en dinsdag gehoord zal worden, met voorwaarde niets ten nadele van ZKH te zeggen. Men kan zich denken hoe compromitterend zoo een verhoor kan zijn. Ook zei D. dat hij compromitterende papieren van ZKH verbrandde!! Werpt zich als martelaar op om ZKH in zake Westerling te dekken. Aldus zou een valstrik voor ZKH gelegd worden, moet het verhinderen. Mag niet, hoogst unfair en ondoordacht hem niet vangen maar helpen!!”

52. In zijn dagboek suggereerde hij als oplossing voor prins Bernhard (zie Productie 28):

“Direct alle relaties doorhakken met alle compromitterende figuren, opdat als er ergens een strafbaar feit aan het licht komt, iedere band of bandje met het Koninklijk Huis reeds is afgehakt.”

53. Van Maasdijk drong aan op openheid van zaken en initiatief zijdens prins Bernhard voordat de rapportage van de marechaussee is afgerond en vervolg krijgt. In een brief aan koningin Juliana schrijft hij (Productie 29):

‘Gezien het aanzien van het Koninklijk Huis en het belang der betreffende kwesties, aarzelt en draagt men met de kaarten op tafel te leggen en wacht men liever tot het onderzoek, wat men in vakkringen noemt “rond” is, wat een onderzoek van deze aard slechts zelden in de ware zin van dit woord wordt. Juist om de zaak op doeltreffende en waardige wijze op te vangen, is het mijn vaste overtuiging dat een zeker initiatief van de zijde van het Koninklijk Huis zou dienen te worden ondernomen, waartoe evenwel opening van zaken voor U en Uw man noodzakelijk is. U en Uw man dat in strikt vertrouwen te geven, is de reden van mijn verzoek tot een onderhoud.’

Van Maasdijk vervolgde in deze brief:

‘Dat ik een zeer waardige en doeltreffende oplossing meen te kunnen zien, die de gerezen problemen na even doortasten tot het verleden zal kunnen doen behoren, en tevens tot het afsluiten van het onderzoek (dat zoals ieder onderzoek van dergelijke aard in modderpoelen dreigt te belanden) zou kunnen leiden. De spons zou met een zwaai over de lei kunnen worden gehaald en op een brandschone lei zou kunnen worden verder gewerkt.’

54. Van Maasdijk stelde vervolgens de volgende stappen voor:

‘In zake het gisteren over de “rapporten” besprokene wil ik – weer geheel op eigen verantwoordelijkheid – met Minister Drees spreken. Ik wil hem vertellen dat ik U reeds inlichtte en dat U Uw man op de hoogte stelde, opdat hij niet meer de “Hemmung” koestert van het opzien tegen het geven van opening van zaken. Dan wil ik hem het “too rash”, zoals U dit gisteren zo precies formuleerde, uiteenzetten; een zeer “menselijke” verklaring geven van enige begaande onvoorzichtigheden en vooral wijzen op de volkomen bereidwilligheid “sound advice” te aanvaarden. Het initiatief van het Koninklijk Huis, waarop ik gisteren doelde, komt dan van mij

als Algemeen Secretaris met het voordeel dat, indien het niet goed mocht uitvallen (waar ik echter geen moment zorg over heb!) ik reeds – en dan ook door U – gedesavoueed kan worden. Mijn aanstaande aftreden zou een dergelijke desavoueren zelfs zeer aannemelijk maken.'

55. Uit zijn eigen dagboek aantekeningen blijkt dat Van Maasdijk tegen iedere vorm van 'verhoor' van de prins was. Het zou de nuance verkeerd leggen en de prins zou mogelijk 'in de val lopen'. Tellegen is het met hem eens. *'Zij ertegen, ik ook. Er is niets te verhoren! Zal 't afraden.'*
56. Ook uit deze correspondentie en aantekeningen blijkt de ernst van de situatie in de eerste helft van 1950 en evenzo dat Van Maasdijk (in de hoedanigheid van Algemeen Secretaris) de belangen van het Hof als leidraad nam en meende zich op de juiste wijze in te zetten voor zowel het belang van prins Bernhard als van koningin Juliana.
57. In oktober 1950 werden de marechausseeonderzoeken gestaakt. Volgens majoor baron Van Heeckeren van Brandsenburg in zijn brief aan Van Maasdijk d.d. 10 oktober 1950 werd van hoger hand ingegrepen om het onderzoek te torpederen:
'I went through hell and it is ever getting worse. Geen dag gaat voorbij zonder de grootste deining. Het blijkt, dat alles much more outspread was als wij wisten.' (..) *'Ik moet en zal n.l. weg.'* (Zie Productie 30). Dit beeld werd bevestigd door rapport 8 van de Koninklijke Marechaussee.
58. Fasseur bagatelliseert de marechaussee rapporten in zijn boek. Fasseur doet voorkomen alsof er geen grond was voor verdenkingen tegen prins Bernhard.
"Van alle beschuldigingen en verdachtmakingen aan het adres van de prins bleef dus niet zo veel over." (Zie pagina 225)
59. Dit wordt reeds gelogenstraft door de maatregelen die Prins Bernhard heeft moeten treffen volgend op het onderzoek, om geveijwaard te blijven van strafvervolging. Hij diende zich (voortaan) te onthouden van inconstitutionele activiteiten en nam afstand van enkele intimi die bij subversieve zaken waren betrokken waaronder Jan Willem Duyff, Piet Six en Charles van Houten (Productie 31).
60. Uit het archief Van Maasdijk is in samenhang met de marechaussee rapporten en diverse overige archieven vast te stellen dat er serieuze aanleiding was te vrezen voor de positie en reputatie van prins Bernhard, zodat de positie van het gehele Koninklijk Huis gevaar liep. De naam van prins Bernhard dook al enkele jaren op in inlichtingenrapportages in verband met subversieve activiteiten.
61. Fasseur ontkent dit allemaal en stelt daarentegen – geheel ten onrechte – dat dit door Van Maasdijk en de toenmalige secretaris-generaal van Algemene Zaken Fock is opgeblazen. Zij worden door Fasseur malicieus en in strijd met de feiten aangeduid als *conspirateurs* en *Wichtigtuers* (zie pagina 221 en 223).

De periode 1950 - 1956

62. Nadat Van Maasdijk in juni 1950 formeel ontslag had genomen als algemeen secretaris, verzocht koningin Juliana hem om haar kamerheer te worden in buitengewone dienst, een meer honoraire dan inhoudelijke functie. De koningin wilde Van Maasdijk behouden als haar adviseur. Na enige aarzeling stemde Van Maasdijk hierin toe (Productie 32).
63. Was Van Maasdijk in zijn hoedanigheid van algemeen secretaris van het hof dagelijks en actief betrokken bij het wel en wee van het hof, als kamerheer in buitengewone dienst werd die betrokkenheid incidenteel. Feitelijk werd Van Maasdijk een soort oproepkracht voor de koningin.
64. In 1951 nam Van Maasdijk een groot financieel belang in de n.v. Rotatiedrukkerij 'Voorburgwal' waar onder andere de Telegraaf wordt gedrukt. Vanaf 1951 zette hij zich vooral in voor de groei en ontwikkeling van `zijn` Telegraaf. Koningin Juliana vroeg hem, wanneer zij dat wenste, om advies.
65. Fasseur is in zijn boek tamelijk summier over de rol van Van Maasdijk als kamerheer in buitengewone dienst in de periode 1951 tot 1956 en beperkt zich grotendeels tot het jaar 1956.
66. In juni 1956 brak een grote rel uit na publicatie in het Duitse weekblad Der Spiegel van het artikel getiteld: '*Zwischen Königin und Rasputin*'. Het was een voor koningin Juliana pijnlijke beschrijving van de slechte invloed die Greet Hofmans op haar zou hebben.
67. Op verzoek van koningin Juliana onderzocht Van Maasdijk de bron van het artikel. (Zie Productie 33). Van Maasdijk ontdekte vervolgens via zijn Telegraaf-netwerk nog voor de publicatie van het bewuste artikel in Der Spiegel dat prins Bernhard de achterliggende bron was.
68. Met de publicatie beoogde prins Bernhard een doorbraak te forceren in de strijd tussen hem en koningin Juliana.
69. In het hevige conflict dat volgde, waarbij koningin Juliana ook botste met leden van het kabinet Drees, waaronder minister Beyen die eveneens informatie over koningin Juliana naar de pers bleek te lekken, werd Van Maasdijk op zaterdag 16 juni 1956 door koningin Juliana aangesteld als liaison c.q. contactpersoon tussen haar en de regering voor al haar privé-zaken.
70. Van Maasdijk was aanvankelijk niet op de hoogte van deze benoeming. Dit blijkt uit het door de secretaris-generaal van algemene zaken Cees Fock opgestelde feitenrelaas voor de commissie-Beel die op verzoek van koningin Juliana en prins Bernhard onderzoek deed naar de omstandigheden die aanleiding gaven voor de publicaties (zie Productie 34.). Dit feitenrelaas van Fock is na het overlijden van prins Bernhard vrijgegeven. Fock noteerde op 16 juni 1956:

"10.00 u. telefoon van Directeur van het Kabinet namens HM (Hare Majesteit) mededelende, dat van Maasdijk aangewezen is voor contact met de buitenlandse pers.

[...]

11.30 u. bespreking met van Maasdijk, die een niet helemaal duidelijke opdracht 's morgens vroeg heeft gekregen, zonder dat hij daarover is gepolst.

13.15 u. telefonisch van Minister-President vernomen de vorm, waarin de mededeling van HM ten aanzien van van Maasdijk was vervat.

[...]

17.00 u. schriftelijke aan Minister-President medegedeeld, dat taak van Van Maasdijk als volgt wordt geïnterpreteerd;

1 niet naar buiten;

2 contact met mij voorzover Soestdijk zulks wenst

3 geen handelingen op publiciteitsgebied van de zijde van de Regering zonder dat van Maasdijk van tevoren op de hoogte is gebracht;

4 geen verdere contacten met van Maasdijk van ambtenaren of journalisten.

18.00 u. Minister-President gaat volledig akkoord met precisering van taak van Van Maasdijk."

71. Op 18 juni 1956 werd in het Kabinet over deze afspraak overlegd. Fock noteerde daarover:

"In verband met bespreking Ministerraad Minister-President definitieve instructie gevraagd of wel of niet contact met Maasdijk ware te onderhouden. Instructie mondeling gekregen. Op zelfde voet doorgaan contact met Van Maasdijk als tot dusver."

72. Vanaf dat moment ontstond een zeer intensief contact tussen van Maasdijk en Fock waarbij beiden meerdere keren per dag contact hadden, met instemming van Drees (zie productie 34: feitenrelaas van Cees Fock).

73. Pas in oktober 1956 laaide de kwestie op. Fock schreef 4 oktober 1956 aan Drees:

"Minister Beyen heeft tegen dit contact bezwaar en meent, dat dit via de directeur van het Kabinet der Koningin had moeten worden geleid. hij meent ook, dat in de Ministerraad destijds zou zijn besloten, dat geen contact met Van Maasdijk zou worden onderhouden. Wat het eerste punt betreft moge ik er op wijzen, dat op 16 juni de directeur van het kabinet der koningin mij de officiële mededeling heeft overgebracht, welke mededeling op diezelfde dag door de koningin aan u is gedaan, dat Van Maasdijk was aangewezen voor dit contact, zodat niet kan worden volgehouden, dat dit buiten de directeur van het Kabinet der Koningin om is geschied. Wat het tweede punt betreft is het mij bekend, dat in de Ministerraad zekere bezwaren tegen dit contact zijn ingebracht. Ik heb u echter in de loop der maanden verschillende malen uitdrukkelijk verzocht om een opdracht ten aanzien hiervan, welke opdracht u mij telkenmale hebt verstrekt en welke luidde, dat dit contact moest worden voortgezet. Ik meen dus een verwijt van minister Beyen te dien aanzien wat mij betreft geheel te kunnen en moeten afwijzen."
(Zie Productie 35).

74. Fock nam de zaak hoog op. In een strikt persoonlijk schrijven aan alle ministers stelde hij op 6 oktober 1956 in min of meer gelijke bewoordingen:

"Wat het tweede punt betreft, is mij destijds bekend geworden, dat in de Ministerraad bezwaren tegen dit contact zijn ingebracht. Daarna is het karakter van dit contact veranderd en een regeling getroffen, dat dit elk officieel karakter zou worden ontnomen en mr. Van Maasdijk ook geen contact met de directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst zou onderhouden. Nadat ik dit gehoord had, heb ik overleg gepleegd met de Minister-President, die geen aanleiding zag om dit

(passieve) contact te verbreken, waarbij mr. Van Maasdijk persoonlijke inlichtingen gaf over de ontwikkelingen in Soestdijk. De Minister-President heeft, naar hij mij zeide, hiervan in de Ministerraad mededeling gedaan. ook later is deze kwestie met de Minister-President besproken, laatstelijk op 6 september jl. en de Minister-President heeft geen aanleiding gevonden de bestaande situatie te wijzigen."

75. Hierop liet Drees de contacten tussen "zijn" secretaris-generaal Fock en Van Maasdijk over de privé-zaken van koningin Juliana verbreken (Productie 36 brief d.d. 9 oktober 1956 van Fock aan Van Maasdijk).
76. Kort hierop legde Van Maasdijk zijn functie als kamerheer neer.
77. Fasseur stelt over het contact tussen van Maasdijk en Fock het volgende:

"Haar (koningin Juliana, MK) vertrouwen in van Maasdijk demonstreerde zij andermaal toen zij hem (op 16 juni) aanwees tot haar 'contactman' met de Nederlandse regering voor de behandeling van buitenlandse perszaken. De Ministerraad hield echter op 18 juni het been stijf. De ministers weigerden Van Maasdijs aanwijzing te aanvaarden en gingen evenmin op de andere verlangens van de koningin in."
(Zie pagina 337).

78. Fasseur heeft duidelijk nagelaten om het archief Fock te raadplegen (zie pagina 508-509 achterin de pocketuitgave). Dit archief is gedeponereerd bij het nationaal archief (Productie 37).
79. Hierdoor wordt een eenzijdig en bovenal onjuist beeld geschetst van de rol van Van Maasdijk in bovengenoemde *contactkwestie*. De contacten tussen van Van Maasdijk in opdracht van de koningin met Fock *onder auspiciën* van minister-president Drees bleven na 18 juni 1956 formeel gewoon bestaan, en waren verdienstelijk totdat in oktober 1956 hieraan een einde kwam.
80. Van Maasdijk was geen *Hofmans-adept*, geen *intrigant*, geen *onrustzaaier*, geen *paard van Troje*, geen *scheurmaker* in het koninklijk huwelijk, geen *schorpioen* en hij had geen *boosaardig karakter*.
81. De door Fasseur gebezigde onnodig grievende kwalificaties en aantijgingen zijn niet terug te leiden tot een evenwichtige analyse van het beschikbare archiefmateriaal c.q. (andere) feitelijke bronnen.
82. Koningin Juliana schreef op 2 december 1950 aan haar hartsvriendin Pauline van Maasdijk-barones Van Tuyll tot Serooskerken over hoe Van Maasdijk zich niet alleen voor haar, maar ook voor prins Bernhard had ingespannen:

"De hoogte, die jouw man bereikt heeft, kom je maar heel zelden tegen. De offers, die hij voor ons heeft gebracht, met de goede zaak op de achtergrond, maar dan toch maar voor individuele mensen die die hem soms volkomen miskennen, brengt hij met die vanzelfsprekendheid, die me steeds weer sprakeloos van ontroering doet staan. Je begrijpt wat een verdriet het voor me is, Pauline, deze nalatigheid, dit gat in de verdedigingsgordel die ik op mijn manier voor jullie heb aangelegd."

83. En aan Van Maasdijk vervolgde de koningin:

“Hooggeachte heer van Maasdijk, waarde vriend, Misschien hebt u gelijk dat u mij geen bezoek meer brengt in deze omstandigheden – ik weet het niet. Ik had u alleen graag nog eens duidelijk het gevoel gegeven van mijn zeer warme, dankbare gevoelens voor al hetgeen u voor mij in de functie van kamerheer – en heel in ‘t bijzonder vanaf medio juni – gedaan hebt toen u als een leeuw voor mij bent gaan vechten.” Productie 38
(ondersterping en vet toegevoegd MK)

Beweringen van Fasseur over de rol en persoon van Van Maasdijk

84. Van Maasdijk c.s. keren zich in deze procedure tegen de volgende beweringen van Fasseur.
85. De paragraaf getiteld: ‘De onrustzaaier’ (zie pagina 149 e.v.), waarin de volgende passages:

“Van Maasdijk’s activistische bedrevenheid met de pen, zijn ijdelheid en lichtgeraaktheid, de tegelijk gekwetste en pathetische toon, die hij aansloeg als hij zijn gelijk wilde halen, het valt allemaal terug te vinden in zijn, aanvankelijk vooral over Bernhard lopende contacten met het prinselijk paar. De prins was nu eenmaal geen groot mensenkenner en een gemakkelijke prooi voor iemand als Van Maasdijk, die zeer charmant en dienstvaardig kon zijn en tegelijk een goed journalist was.”
(Zie pagina 150).

en:

“(…) Door hem toe te laten tot hun intieme kennissenkring en door zijn benoeming in een prominente functie aan het hof hadden koningin en prins een paard van Troje binnengehaald. Hij werd een scheurmaker in hun huwelijk. Van Maasdijk’s karakter zou onbarmhartig worden ontleed in een onderzoek van diens (daartoe geanonimiseerd) handschrift door de hoogleraar in de grafologie dr. C.J.F. Böttcher. (…).”
(Zie pagina 155)

86. En naar aanleiding van het rapport van voornoemde grafoloog:

“(…) Een man die veel moeilijkheden met zichzelf en met zijn omgeving veroorzaakt. Innerlijk verkeert hij eigenlijk in een voortdurende conflictsituatie. Bij zijn handelingen spelen gevoelsmotieven een overwegende rol, er is een gebrek aan zelfbeheersing en zelfcontrole. (…) Juliana had dus gewaarschuwd kunnen zijn. Zij zegde echter haar vertrouwen in Van Maasdijk niet op. De prins zal wel niet door haar over Böttcher’s analyse zijn ingelicht. Anders had hij er een bevestiging in kunnen vinden van het uiterst negatieve oordeel dat hij zich intussen van zijn vroegere jachtvriend had gevormd. De vriendschap tussen hen beiden was immers in bittere vijandschap omgeslagen, toen Van Maasdijk begin 1950 de jacht op de prins had geopend.”
(pagina 156)

“(…) Ook Van Maasdijk ging uiterst onverantwoordelijk te werk. Evenals Van Heeckeren leek hij erop uit Juliana tegen zijn gewezen vriend, de prins, en daarna tegen haar ministers op te stoken. (…).” (Zie pagina 424)

“(...) De crisis eindigde met het ontslag van Van Heeckeren en Van Maasdijk. In misplaatste loyaliteit had Juliana het tweetal veel te lang de hand boven het hoofd gehouden. De lovende dankbetuigingen die beiden bij hun afscheid ten deel vielen, waren bepaald onverdiend. Misschien was Juliana van nature te aardig om het boosaardige in het karakter van anderen goed te peilen. (...)”
(zie pagina 453)

87. In de conclusie (zie pagina 450-451) met de volgende passage:

“(...) Ook van Maasdijk ging uiterst onverantwoordelijk te werk. Evenals Van Heeckeren leek hij erop uit Juliana tegen zijn gewezen vriend, de prins, en daarna tegen haar ministers op te stoken. Niet zonder reden schreef de commissie-Beel in haar rapport dat zij ‘versteld’ stond van de wijze waarop koningin en prins door hun omgeving ‘beoordeeld en veroordeeld’ werden. Ze vond de toestand ‘verziekt’. In de entourage van het hof leek iedereen het persoonlijk leven van Juliana en Bernhard te willen beïnvloeden. Op zichzelf is dit niet zo bijzonder. Aan elk hof heerst de ‘hermelijnkoorts’. Leden van een hofhouding, maar ook buitenstaanders in hun persoonlijke contacten met het staatshoofd doen zich vaak anders voor dan zij zijn, zij willen zich bewust of onbewust laten gelden, hopen invloed te kunnen uitoefenen op het stalende middelpunt van alles, zijn daarvoor bereid kwaad te spreken van rivalen naar de Koninklijke gunst, kortom te intrigeren. Het is een verschijnsel dat niet tot hoven of hovelingen beperkt blijft. In vroeger eeuwen zorgde de hofnar voor een zeker tegenwicht. Nu die er niet meer is, zijn het de dieren die een grotere rol spelen in het leven van vorstelijke personages. Of het honden zijn of paarden, zij doen zich tegenover hun baasje of berijder niet anders voor dan zij zijn. Maar, zoals het oosterse spreekwoord zegt, onder elke troon leven ook de schorpioenen. Aan het hof van Juliana in het midden van de jaren vijftig was een extreme toestand ontstaan door de ongelukkige, deels door Hofmans geïnspireerde keuze van bepaalde personen in de directe omgeving van Juliana. (...)” (vet en onderstreping toegevoegd MK)

88. Deze beweringen vinden geen steun in de feiten die Fasseur bekend waren c.q. hem bekend hadden behoren te zijn ten tijde van het publiceren van het boek.
89. De brouille tussen Van Maasdijk en prins Bernhard leidde er uiteindelijk toe dat Van Maasdijk met ingang van 1956 op verzoek van prins Bernhard in diverse kringen werd geëxcommuniceerd. De familie van Van Maasdijk verlegde haar sociale activiteiten voor een belangrijk deel naar Oostenrijk en Engeland.
90. Van Maasdijk c.s. hadden er kennis van genomen dat eerder in een publicatie een eenzijdig beeld van hun vader werd geschetst, namelijk in het boek *Drees en Soestdijk. De zaak-Hofmans en andere crises 1948-1958* van prof. dr. Daalder.
91. Om die reden hebben zij het archief van hun vader aan Fasseur ter hand doen stellen teneinde te bewerkstelligen dat een evenwichtig beeld zou worden geschetst van hun vader met een zorgvuldige en waarheidsgetrouwe beschrijving van zijn rol aan het hof, in het bijzonder in de jaren 1949-1951.
92. Als Fasseur daarop slechts selectief en kritisch te werk zou zijn gegaan, mits zorgvuldig, dan was dat zijn vrijheid geweest. Fasseur heeft echter zodanig selectief geput uit het archief Van Maasdijk

dat feiten die uitdrukkelijk weerspreken dat Van Maasdijk zou kunnen worden gekwalificeerd als 'onrustzaaier', 'paard van Troje', als 'scheurmaker', als 'boosaardig' etc. door hem terzijde zijn gelegd en verzwegen.

93. Met de bovenaangehaalde beweringen is Fasseur te ver gegaan. Zonder dat de beweringen deugdelijk kunnen worden onderbouwd, heeft Fasseur zich overgegeven aan een afrekening met Van Maasdijk. Daarvoor waren geen klemmende redenen van publiek belang aanwezig.
94. Dit is behalve ernstig onzorgvuldig ook onwetenschappelijk. Van Maasdijk c.s. menen dat dit in strijd is met de historische methode en in het bijzonder met de historische deontologie.
95. Fasseur heeft het boek immers met groot gezag gepresenteerd en hij boogt op zijn autoriteit als wetenschapper en historicus. Zie ook de flaptekst:

“Cees Fasseur, die naam maakte met zijn biografie van koningin Wilhelmina kreeg als eerste – en voorlopig enige – historicus toestemming van koningin Beatrix alle stukken in het Koninklijk Huisarchief over de eerste twintig jaar van het huwelijk tussen haar ouders in te zien en voor dit boek te gebruiken.”

96. Van Maasdijk c.s. komen op voor de nagedachtenis van hun vader. Door de harde afrekening van Fasseur met Van Maasdijk in het boek dreigt Van Maasdijk de geschiedenis in te gaan als de boosaardige onrustzaaier en het paard van Troje dat aan het hof was binnengehaald.
97. De feiten, die uitvoerig in deze dagvaarding zijn aangehaald onder verwijzing naar onderliggende documenten leiden tot de dwingende conclusie dat de beweringen van Fasseur ongefundeerd en daarmee onrechtmatig zijn jegens Van Maasdijk c.s.

Juridisch kader

98. De vraag of de litigieuze passages in het boek onrechtmatig zijn jegens Van Maasdijk c.s., is een vraag van burgerlijk recht, art. 6:162 BW. Het antwoord op deze vraag is veelal afhankelijk van een afweging van de belangen van de eiser, van de gedaagde en het eventueel betrokken algemeen belang.
99. In de Nederlandse nationale rechtspraak is deze belangenafweging voor het eerst toegepast in het standaardarrest HR 24 juni 1983, NJ 1984, 801 (Gemeenteraadslid), en vervolgens aansluitend bevestigd c.q. aangevuld in enkele opeenvolgende arresten: HR 27 januari 1984, NJ 1984, 802 (VARA/Leading Success People) en het Telegraafarrest (HR 27 januari 1984, NJ 1984, 802). De belangenafweging is als volgt geformuleerd:

“Bij de hier aan de orde zijnde vraag staan in beginsel twee, ieder voor zich hoogwaardige maatschappelijke belangen tegenover elkaar: aan de ene kant het belang dat individuele burgers niet door publikaties in de pers worden blootgesteld aan lichtvaardige verdachtmakingen; aan de andere kant het belang dat niet, door gebrek aan bekendheid bij het grote publiek, misstanden die de samenleving raken kunnen blijven voortbestaan dankzij het onvermogen van de verantwoordelijke overheidsorganen om in een gecompliceerde samenleving als die waarin wij leven gelijkelijk aandacht te geven aan alle zaken die die aandacht verdienen, nog daargelaten de

mogelijkheid van andere factoren die belemmerend kunnen werken op het doen beëindigen van een bepaalde misstand. Welk van deze belangen in een gegeven geval de doorslag behoort te geven, hangt af van de in onderling verband te beschouwen omstandigheden (...)

100. Het recht om niet te worden blootgesteld aan lichtvaardige verdachtmakingen vloeit ook voort uit art. 8 EVRM. Volgens vaste rechtspraak van het Europese Hof biedt artikel 8 EVRM (ook) bescherming tegen ongefundeerde aantijgingen, inbreuken op de persoonlijke integriteit en beschadiging van eer en goede naam. Zie bijvoorbeeld EHRM 28 april 2009 [http://www.echr.coe.int/\(Karakó/Hungary\)](http://www.echr.coe.int/(Karakó/Hungary)) en EHRM 15 november 2007, nr. 12556/03 Pfeifer/Oostenrijk:

"(...) The Court considers that a person's reputation, even if that person is criticized in the context of public debate, forms part of his or her personal identity and psychological integrity and therefore also falls within the scope of his or her 'private' life. Article 8 therefore applies."

101. De doctrine van het Gemeenteraadslid-arrest is laatstelijk bevestigd in het Van Gasteren/Hemelrijk-arrest, HR 18 januari 2008, LJN BB3210 (Van Gasteren/Hemelrijk) Mediaforum 2008-3 nr. 10.
102. Sinds 1995 (zie: HR 6 januari 1995, NJ 1995, 422 m.nt. EJD) toetst de Nederlandse rechter daarbij ook aan art. 10 lid 2 EVRM, de zogenaamde noodzakelijkheidstoets. Ingevolge het tweede lid van art. 10 EVRM kan de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting worden onderworpen aan beperkingen of sancties die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen.
103. In het Van Gasteren/Hemelrijk-arrest oordeelde de hoge raad dat het oordeel dat één van beide belangen gelet op alle omstandigheden zwaarder weegt dan het andere, meebrengt dat daarmee de inbreuk op het andere belang voldoet aan de noodzakelijkheidstoets. In het Van Gasteren/Hemelrijk-arrest zijn de daarbij relevante wegingsfactoren verder uitgewerkt (in de conclusie van A-G Mr J.L.R.A. Huydecoper sub 6v.) die voor het eerst staan uiteengezet in het Gemeenteraadslid-arrest uit 1984. Deze zullen hieronder worden behandeld.

Positie van Van Maasdijk c.s. als nabestaanden

104. Zoals in de inleiding al is gesteld, komt ook aan nabestaanden recht en belang toe om op te treden tegen lichtvaardige verdachtmaking van een overledene en evenzo tegen de aantasting van diens nagedachtenis en reputatie. Zie voor een toepasselijk en vergelijkbaar voorbeeld Rechtbank Amsterdam 27 maart 2002, rechtspraak.nl LJN: AE0806:

"17. Resteert de vraag of voldaan is aan het vereiste dat gezegd kan worden dat in een democratische samenleving toewijzing van het gevorderde noodzakelijk is ter bescherming van de rechten van de nabestaanden. Daarbij dient een afweging gemaakt te worden tussen de beide hier tegenover elkaar staande fundamentele rechten: aan de zijde van de KRO het recht op vrijheid van meningsuiting en aan de zijde van de nabestaanden de bescherming van de nagedachtenis aan gezagvoerder Rob de Roos als afgeleide van het zelfstandig recht van Rob de Roos op bescherming van diens eer en goede naam, alsmede het recht op bescherming van hun

persoonlijke levenssfeer.

18. De rechtbank beantwoordt die vraag bevestigend en maakt genoemde afweging ten gunste van de nabestaanden. Het in de publiciteit brengen van beschuldigingen als de onderhavige is gerechtvaardigd onder bijzondere omstandigheden die meebrengen dat bij kennisneming daarvan een gerechtvaardigd publiek belang bestaat. Ter rechtvaardiging moeten dus klemmende redenen van publiek belang bestaan, terwijl bovendien verlangd mag worden dat de beschuldiging berust op onderzoek dat aan hoge eisen van zorgvuldigheid voldoet. Dat nu is, zoals overwogen, hier niet het geval.”

105. Zie ook EHRM *Éditions Plon vs. Frankrijk* d.d. 18 augustus 2004, NJ 2005, 401. In deze zaak vorderden de nabestaanden van wijlen de Franse president Mitterrand na zijn dood een verschijningsverbod van het boek *Le Grand Secret* van diens voormalige lijfarts, op grond van privacy schending, met een beroep op artikel 8 EVRM.
106. Fasseur miskent dat nabestaanden belang kunnen hebben bij eerbiediging van het persoonlijk leven van hun overleden naasten. Hij stelt immers nadrukkelijk in zijn voorwoord bij de herziene pocket uitgave in november 2009:
- “Een ieder die in het verleden belang stelt, zal moeten aanvaarden dat in serieuze studies alleen het persoonlijk leven van nog levende personen kan en moet worden eerbiedigd (..).”*
(Voorwoord bij de herziene pocketuitgave p. 9).
107. Fasseur stelt hier feitelijk dat hij het persoonlijk leven van Van Maasdijk en – indachtig de uitleg van art. 8 EVRM – ook diens eer en goede naam, reputatie en nagedachtenis, niet hoefde te eerbiedigen.
108. Duidelijk is dat deze opvatting geen enkele steun kan vinden in de heersende rechtspraak.

Belangenafweging tussen Van Maasdijk c.s. en Fasseur

109. Van Maasdijk en zijn nabestaanden hebben er belang bij dat Van Maasdijk in het boek van Fasseur niet lichtvaardig wordt beschuldigd of verdacht wordt gemaakt, evenzo dat de eer en goede naam van Van Maasdijk, diens nagedachtenis en de persoonlijke levenssfeer van Van Maasdijk c.s. zelf, niet worden aangetast.
110. Dit belang dient te worden afgewogen tegen het belang van Fasseur om zijn taak te vervullen als wetenschapper en historicus en verslag te doen van een relevante episode in de jaren '50 van de vorige eeuw aan het Koninklijk Hof in Nederland.
111. Op de voet van het Van Gasteren/Hemelrijk-arrest spelen de volgende wegingsfactoren in de onderhavige zaak een doorslaggevende rol.

(i) De beweringen van Fasseur over Van Maasdijk vinden onvoldoende steun in de feiten

112. Fasseur noemt Van Maasdijk onder meer een *onrustzaaier*. Een *paard van Troje*. Een *scheurmaker* in het huwelijk van prins Bernhard en koningin Juliana. Fasseur stelt dat Van

Maasdijk een *boosaardig* karakter had. Hij noemt hem een *schorpioen* onder de troon. Van Maasdijk zou *de jacht op de prins* hebben geopend. (Zie de beweringen van Fasseur hiervoor sub alinea's 84 – 97).

113. Fasseur beschrijft Van Maasdijk als een intrigant met kwade en verraderlijke intenties. Deze zeer diffamerende kwalificaties en beschuldigingen worden opmerkelijk genoeg nauwelijks gemotiveerd en onderbouwd. De beweringen vinden dan ook geen steun in de feiten.
114. Dit, terwijl uit het archief van Van Maasdijk, diverse correspondentie en aantekeningen juist een heel ander beeld van de intenties en van de persoon Van Maasdijk naar voren komt, zoals in de uitvoerige inleiding en feitelijke uiteenzetting met producties hierboven is toegelicht. Van Maasdijk richtte zich op het belang van het Koninklijk Huis. Het belang en het behoud van de monarchie stonden bij hem voorop.
115. Fasseur miskent daarbij dat de functie van Van Maasdijk (Algemeen Secretaris der Hofhouding) meebracht dat hij zich in die hoedanigheid met het persoonlijk leven van prins Bernard en prinses Juliana diende bezig te houden.
116. Fasseur miskent ook de verhouding tussen Pauline, de vrouw van Van Maasdijk, en prinses Juliana. Zie het citaat van Fasseur uit een brief van Pauline Van Maasdijk, waarover hij vervolgens opmerkt:

“Het zal je kamerheer (of diens vrouw) maar wezen. Brieven en adviezen als deze moesten wel een funest effect hebben op de harmonie in het door Bernhards gedrag toch al verstoorde huwelijk (...)” (zie pagina 217).
117. Pauline was een van de beste vriendinnen van koningin Juliana. Fasseur plaatst de vrouw van Van Maasdijk als een bemoeial op afstand. Hoezeer Fasseur hier de plank mislaat, blijkt bijvoorbeeld uit de brief van Pauline aan koningin Juliana die Fasseur *niet* heeft geciteerd:

*Lieve J.,
Voordat ik naar Oostenrijk vertrek wil ik je schrijven indien ik dit niet deed zou ik tegenover jou niet eerlijk zijn. Ik schrijf je als vrouw tot vrouw en als goede vriendinnen het aan elkaar op zekere momenten in het leven moeten doen (...) Ons huis in Oostenrijk indien je even vakantie wilt nemen staat altijd voor je open je zult er altijd vergeet dit niet meer dan welkom zijn. Je liefhebbende Pauline.(...)”*
118. Evenzo miskent Fasseur dat aan het hof door tal van oorzaken – waarvoor Van Maasdijk op geen enkele wijze verantwoordelijk gehouden kan worden – reeds grote onrust was .
119. Zelf stelt Fasseur in zijn voorwoord bij de eerste druk: *“(...) de crisis die zich in het begin van de jaren vijftig ontwikkelde rond de mysterieuze gebedsgenezers Greet Hofmans grepen diep in hun persoonlijk leven in en zorgden voor heftige beroering.”* .
120. Van Maasdijk zaaide die onrust niet, maar trachtte deze juist (op zijn eigen wijze) te beteugelen en in te dammen.

121. Van Maasdijk heeft nimmer de jacht op prins Bernhard geopend. Van Maasdijk was één van de weinigen aan het Hof die zo vrijmoedig was om hem op zijn gedrag aan te spreken. Van Maasdijk handelde daarbij naar diens eigen overtuiging in het belang van prins Bernhard en koningin Juliana, het Koninklijk Huis.
122. Van Maasdijk c.s. wijzen er voorts op dat vanaf eind 1949 door de Marechaussee onderzoek werd gedaan naar betrokkenheid van de staf van de prins bij een mislukte staatsgreep in Indonesië, bij wapenhandel, valutatransacties en fraude met gelden bestemd voor goede doelen (Stichting '40 - '45). Deze onderzoeken brachten de positie van prins Bernhard in gevaar.
123. Dit staat in opeenvolgende onderzoeksrapporten van de Marechaussee beschreven (zie productie 20). Deze rapporten zijn door Fasseur ingezien. In de dagboeken van Van Maasdijk is naar deze onderzoeken verwezen. Van Maasdijk poogde de prins te vrijwaren van de schade die deze onderzoeken zouden kunnen veroorzaken. Als er sprake was van een jacht op prins Bernhard waren het de rapporteurs van de Marechaussee die op prins Bernhard jaagden, niet Van Maasdijk.
124. Benadrukt zij nogmaals dat Van Maasdijk c.s. vóór publicatie aan Fasseur het gehele Van Maasdijk-archief ter hand hebben doen stellen teneinde Fasseur te bewegen tot een zorgvuldig en evenwichtig portret van hun vader. Dat maakt dat Fasseur minst genomen tot (nog) grotere zorgvuldigheid was gehouden.
125. Opvallend is dat Fasseur selectief heeft gebruik gemaakt van het archief maar vervolgens geheel heeft nagelaten Van Maasdijk c.s. zijn beweringen voor te leggen. Het had *minstgenomen* op de weg van Fasseur gelegen om zijn bevindingen, die zo negatief waren jegens Van Maasdijk, voor commentaar voor te leggen aan diens familie. Temeer nu Fasseur mocht putten uit het persoonlijk archief van Van Maasdijk.
126. Ernstig is voorts dat Fasseur zijn beweringen over Van Maasdijk met autoriteit poneert. Hij pretendeert aan (historische) waarheidsvinding te doen. Wanneer gegevens worden gepresenteerd als feit, en a fortiori als daarbij een zekere mate van autoriteit wordt gesuggereerd, is een aanzienlijk grotere mate van zorgvuldigheid vereist dan wanneer het gaat om waardeoordelen (zie HR 27 januari 1984, NJ 1984, 803 m.nt. CJHB, rov. 3.4 en 3.5.).
127. Fasseur heeft hierover zelf nadrukkelijk het volgende verklaard:

"Ik heb mijn werk trachten te doen op de wijze die een goed wetenschapper en rustend lid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen betaamt. Dat hield in dat ik mij zoveel mogelijk van speculaties, goedkoop gemoraliseer en gepseudologiseer onthouden heb. Ik ben niet de historicus van het opgeheven vingertje; ik wil graag het verleden begrijpelijk maken en inzicht geven in de vraag waarom mensen handelden zoals zij deden. Het is zoals het is. Wie de meeste schuld heeft aan de misère – Greet Hofmans, Van Heeckeren en de 'Baarnse Kring', of koningin en prins zelf – dat mag U daarom voor Uzelf uitmaken als U Het verhaal van een huwelijck heeft gelezen." (vet en onderstreping toegevoegd MK)

(Zie voordracht Fasseur d.d. 11 november 2008 bij zijn boekpresentatie, Productie 39)

128. Wat Fasseur in zijn voordracht heeft beleden strookt geenszins met zijn beweringen jegens Van Maasdijk. Zelfs de analyse van een handschriftdeskundige werd aangegrepen om het karakter van Van Maasdijk af te breken.

(ii) Van Maasdijk was en is geen publiek figuur

129. Van Maasdijk was en is geen bekende Nederlander. Bij het publiek was hij nagenoeg onbekend. Fasseur heeft Van Maasdijk bij het grote publiek geïntroduceerd en hem voor dit publiek ernstig gediskwalificeerd, onder meer door hem aan te duiden als een boosaardige onrustzaaier.

130. Aldus heeft Fasseur gemeend Van Maasdijk zijn plaats te geven in de door hem beschreven geschiedenis. Bij deze wegingsfactor is van belang dat Van Maasdijk zelf bij leven niet de publiciteit heeft gezocht. Nadat hij door zijn brouille met prins Bernhard in ongenade viel in de grote kring van relaties en vrienden rond prins Bernhard, heeft Van Maasdijk zijn sociale leven voor een belangrijk deel verlegd naar het buitenland en heeft er voor gekozen zich niet openlijk te beijveren voor zijn rehabilitatie. Van enig publiek debat over de rol van Van Maasdijk was geen sprake ten tijde van de publicatie van het boek.

(iii) De aard van de mededelingen die met betrekking tot Van Maasdijk zijn gedaan

131. Op *de persoon* gerichte kritiek wordt eerder als buitensporig aangemerkt dan op "de zaak" (dus op opvattingen, handelingen of beleid) gerichte kritiek. Zie bijvoorbeeld EHRM 28 september 2000 (Lopes Gomes da Silva vs. Portugal) zaaknr. 37698/97, rov. 31-35.

132. Het stond en staat Fasseur vrij om bepaalde handelingen van Van Maasdijk en diens aanpak van de crisis aan het hof te bekritisieren. Fasseur richt zich echter vrijwel uitsluitend op de persoon Van Maasdijk, zozeer zelfs dat Van Maasdijk c.s. dat als karaktermoord ervaren.

133. Een illustratie daarvan is de grafologische analyse van dr. C.J.F. Böttcher d.d. 2 oktober 1950 (zie pagina 156):

"(..) Een man die veel moeilijkheden met zichzelf en met zijn omgeving veroorzaakt. Innerlijk verkeert hij eigenlijk in een voortdurende conflictsituatie... Bij zijn handelingen spelen de gevoelsmotieven een overwegende rol, er is een gebrek aan zelfbeheersing en zelfcontrole (..)"

134. Fasseur gebruikt (beter: misbruikt) deze – overigens niet te controleren - analyse om de persoon Van Maasdijk ernstig te diskwalificeren en als onderbouwing voor onder meer zijn stelling dat Van Maasdijk een "paard van Troje" en een "scheurmaker" was en Juliana beter haar vertrouwen in Van Maasdijk had kunnen opzeggen:

"(..) Juliana had dus gewaarschuwd kunnen zijn. Zij zegde echter haar vertrouwen in Van Maasdijk niet op. De prins zal wel niet door haar over Böttchers analyse zijn ingelicht. Anders had hij er een bevestiging in kunnen vinden van het uiterst negatieve oordeel dat hij zich intussen van zijn vroegere jachtvriend had gevormd. De vriendschap tussen hen beiden was immers in bittere vijandschap omgeslagen, toen Van Maasdijk begin 1950 de jacht op de prins had geopend."

135. Fasseur insinueert. De wijze waarop Fasseur Van Maasdijk aanduidt en beschuldigt is excessief. De beweringen jegens Van Maasdijk en de passages waarin deze zijn vervat, zijn door woordkeuze en toon geschikt om het publiek afkerig te maken van de persoon Van Maasdijk, en van diens nagedachtenis. Zie Gerechtshof Amsterdam 4 april 1974, NJ 1974 / 528):

“Omdat de Wet slechts dan aan appellanten een vorderingsrecht tegen De Volkskrant c.s. toekent indien minst genomen eerst komt vast te staan (...) dat de berichten geschikt zijn, de lezers afkerig te maken van appellanten.”

136. Dat de beweringen van Fasseur ernstig gevolgen hebben voor de reputatie en eer en goede naam van Van Maasdijk behoeft geen nadere toelichting.
137. De voorzienbare schade die Fasseur aldus heeft toegebracht is ernstiger nu het feiten betreft die meer dan 50 jaar geleden plaatsvonden. Van Maasdijk kan zich hiertegen niet meer verweren.
138. Fasseur had alleen al om die reden uiterste zorgvuldigheid dienen te betrachten voordat hij Van Maasdijk verdacht meende te kunnen c.q. moeten maken. Van Maasdijk c.s. wijzen op de parallel met de zaak Chauvy and Others vs Frankrijk: (EHRM 29 juni 2004 Chauvy and Others v. France, no. 64915/01, § 78, ECHR 2004-VI).
139. Deze zaak betrof een historische publicatie in boekvorm waarin de reputatie van enkele voormalige leden van een Franse verzetsgroep in de Tweede Wereldoorlog werd aangetast door middel van schadelijke insinuaties. In de beoordeling van deze zaak speelde een belangrijke rol dat de auteurs fundamentele beginselen van de historische methode hadden geschonden:

“The Court leaves it to the appreciation by the domestic courts “pour conclure que le contenu de l’ouvrage en cause n’a pas respecté les règles essentielles de la méthode historique et a procédé a des insinuations particulièrement graves”.

140. Evenzo vermeldenswaardig is de *concurring opinion* van judge Thomassen in deze zaak, die het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en bescherming van eer en goede naam bij de zoektocht naar historische waarheid benadrukt: *“un oeuvre historique doit également tenir compte de ce respect”*.
141. Voorts wijzen Van Maasdijk c.s. op het arrest Pedersen en Baadsgaard vs. Denemarken (zie: EHRM 17 december 2004, NJ 2005, 369 m.nt. E.J. Dommering). Journalisten die de eer en goede naam van een individu aantasten, hebben een verzwaarde zorgvuldigheidsplicht:

“78. The Court observes in this connection that protection of the right of journalists to impart information on issues of general interest requires that they should act in good faith and on an accurate factual basis and provide “reliable and precise” information in accordance with the ethics of journalism (...). Under the terms of paragraph 2 of Article 10 of the Convention, freedom of expression carries with it “duties and responsibilities”, which also apply to the media even with respect to matters of serious public concern. Moreover, these “duties and responsibilities” are liable to assume significance when there is a question of attacking the reputation of a named individual and infringing the “rights of others”. Thus, special grounds are required before the media can be dispensed from their ordinary obligation to verify factual

statements that are defamatory of private individuals. Whether such grounds exist depends in particular on the nature and degree of the defamation in question and the extent to which the media can reasonably regard their sources as reliable with respect to the allegations (...)."
(vet en onderstreping toegevoegd MK)

142. Deze overwegingen vormen vaste jurisprudentie van het Europese Hof en komen onder meer terug in de uitspraken inzake Fressoz et Roire (EHRM 21 januari 1999, NJ 1999, 713, m.nt. E.J. Dommering), Bladet Tromso (EHRM 20 mei 1999, NJ 2001, 64, m.nt. E.J. Dommering) en Bergens Tidende (EHRM 2 mei 2000, NJ 2001, 65).
 143. Van Maasdijk c.s. tekenen hierbij aan dat Fasseur met zijn beweringen jegens Van Maasdijk niet de bevoorrechte positie van een journalist in de hoedanigheid van *public watchdog* kan inroepen. Er was geen enkel publiek belang bij het openbaar maken van de beweringen. Er was geen maatschappelijk debat gaande waarin deze onderdeel van waren. Op Fasseur rustte derhalve een grotere zorgvuldigheidsplicht jegens Van Maasdijk dan van een journalist reeds op voornoemde EHRM-jurisprudentie wordt gevergd.
 144. Voor een wetenschapper en historicus die geen journalist is, en die zelf aangeeft dat zijn boek niet opiniërend is, maar die wetenschappelijke objectiviteit pretendeert, geldt dit a fortiori.
 145. Van Maasdijk c.s. verwijzen in dit verband ook naar de overwegingen in het HR arrest Van de Bunt vs. Salomonson 28 juni 2002 NJ 2002, 577.
- (iv) De inkleding van de beschuldigingen en verdachtmakingen jegens Van Maasdijk
146. Het medium dat voor de aangevochten uitingen is toegepast legt eveneens gewicht in de schaal: sommige media worden als "indringender" aangemerkt dan andere. Uitingen die klaarblijkelijk als karikaturaal, satirisch of humoristisch zijn bedoeld (en door het publiek zo worden begrepen), zullen minder gauw als excessief worden gewaardeerd.
 147. Van enige relativering van de jegens Van Maasdijk geuite aantijgingen is geen sprake. Integendeel, de beweringen worden gedaan in een wetenschappelijk boek dat pretendeert historische waarheid te beschrijven. Zoals hiervoor is opgemerkt, heeft Fasseur zich daarbij groot gezag aangemeten. Hij stelt bovendien dat hij als enige bronnen heeft kunnen raadplegen die voor collega-wetenschappers vooralsnog gesloten blijven. Dat sluit wetenschappelijk debat vrijwel uit.
 148. Door het publiek wordt het boek opgevat als een gezaghebbende historische publicatie. Het boek is in een zeer grote oplage (> 200.000) verspreid. De verdachtmaking van Van Maasdijk – voorheen onbekend - bij het grote publiek, is permanent en definitief: *scripta manent*.
 149. Ook van deze factoren heeft Fasseur zich bij zijn beweringen jegens Van Maasdijk geen rekenschap gegeven.

De belangen van Van Maasdijk c.s. prevaleren

150. Weging van de belangen van partijen met inachtneming van de hiervoor uiteengezette wegingsfactoren, leidt tot de conclusie dat de belangen van Van Maasdijk c.s. hier dienen te prevaleren.
151. Daarbij zal betrokken worden dat Van Maasdijk c.s. géén publicatieverbod eisen. Van Maasdijk c.s. vorderen dat wordt vastgesteld dat Fasseur zodanig onzorgvuldig jegens hen heeft gehandeld dat hij daardoor de norm van art. 6: 162 BW heeft geschonden. Bij wijze van nevenvordering wensen zij dat Fasseur primair gehouden zal zijn om in volgende drukken de angel te halen uit de beweringen jegens Van Maasdijk, zijn beschadigende insinuaties af te zwakken en daarbij de visie van Van Maasdijk c.s. - deels gebaseerd op het archief Van Maasdijk - weer te geven. Reeds gedistribueerde maar nog niet verkochte exemplaren van het boek kunnen worden voorzien van een inlegvel.
152. Dergelijke maatregelen zijn proportioneel en voldoen aan de noodzakelijkheidstoets van art. 10 lid 2 EVRM. Dat geldt ook voor de bescheiden schadevergoeding die Van Maasdijk c.s. vorderen.
153. Zij wijzen daarvoor naar het eerder genoemde vonnis van de rechtbank Amsterdam 27 maart 2002 LJN: AE0806 (zie ook Mediaforum 2002-5):

“20. De nabestaanden zijn meer dan veertig jaar na het overlijden van gezagvoerder Rob de Roos geconfronteerd met beschuldigingen in een televisie-uitzending over het mogelijke gedrag van hem, welk gedrag als mogelijke oorzaak voor de vliegramp, waarbij 58 mensen om het leven kwamen, wordt gepresenteerd. Die beschuldigingen tasten de eer en goede naam van Rob de Roos als persoon en gezagvoerder aan. De rechtbank is van oordeel dat op grond hiervan de gevorderde immateriële schadevergoeding toewijsbaar is tot een bedrag van € 7.500,-.”

Bewijsaanbod

154. Van Maasdijk c.s. bieden bewijs aan van al hun stellingen door overlegging van de in deze dagvaarding genoemde producties, alsmede door middel van getuigenbewijs en deskundigenbewijs voor zover zij daartoe zijn gehouden op grond van artikel 150 Rv. Dit bewijsaanbod heeft in het bijzonder betrekking op de volgende stellingen:
 - Dat Fasseur met zijn sub alinea's 84 - 87 genoemde beweringen onzorgvuldig heeft gehandeld en is voorbijgegaan aan bronnen die de beweringen jegens Van Maasdijk logenstraffen althans ontkrachten;
 - Dat Fasseur met voornoemde beweringen de grenzen heeft overschreden van hetgeen, gelet op de eisen van wetenschappelijke verantwoordelijkheid, maatschappelijk aanvaardbaar is en voorts in strijd is met de historische deontologie;
 - Dat er geen klemmende redenen van publiek belang waren om Van Maasdijk op de in deze dagvaarding beschreven wijze verdacht te maken en diens nagedachtenis daardoor schade toe te brengen;
 - Dat Fasseur door middel van de bedoelde beweringen in het boek de reputatie en nagedachtenis van Van Maasdijk heeft aangetast.

155. Dit bewijs zal onder meer geleverd kunnen worden door middel van het horen van de volgende personen c.q. deskundigen:

1. De heer dr. Gerard Aalders, historicus bij het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie;
2. De heer mr. drs. Harry Veenendaal, jurist en historicus, beheerder van het Van Maasdijk archief en auteur van het boek ZKH; en
3. De heer prof. dr. Hans Daalder, historicus.

TE HOREN CONCLUDEREN:

Dat het de Rechtbank Amsterdam bij vonnis, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad, behage om:

- I. te verklaren voor recht dat gedaagden jegens eisers onrechtmatig hebben gehandeld door de in het lichaam van deze dagvaarding sub alinea's 84 t/m 87 besproken verdachtmakingen en diskwalificaties jegens hun vader Mr. Dr. I.G. van Maasdijk te uiten in het boek *Juliana & Bernhard Het verhaal van een huwelijk 1936-1956* en deze uitlatingen aldus te distribueren en openbaar te maken;
- II. Primair gedaagde sub 2 te gebieden (en gedaagde sub 1 te bevelen om te dulden) om binnen zeven dagen na betekening van dit vonnis alle bij Uitgeverij Balans, Centraal Boekhuis of elders in voorraad zijnde én reeds gepubliceerde en gedistribueerde exemplaren van het boek *Juliana & Bernhard Het verhaal van een huwelijk 1936-1956* (zowel de hard cover als de paper back editie) te hebben voorzien of doen voorzien van een inlegvel met de volgende tekst (onverkort, en zonder toevoeging, op het eigen briefpapier van de auteur, en in een formaat ter grootte van 90% van het boek):

"Mededeling van de auteur Cees Fasseur"

's-Gravenhage, DATUM

Het boek Juliana & Bernhard Het verhaal van een huwelijk 1936-1956, uitgegeven bij Uitgeverij Balans, bevat enkele passages met ernstige verdachtmakingen en diskwalificerende bewoordingen jegens wijlen de heer Dr. Mr. I.G. van Maasdijk, voormalig Algemeen Secretaris van het Hof en voormalig kamerheer in buitengewone dienst van HM koningin Juliana in de periode 1949-1956. De auteur wijst er op, dat deze passages en de verdachtmakingen jegens Van Maasdijk die daarin voorkomen onvoldoende steun vinden in de feiten. Bovendien wijst de auteur er op dat de Rechtbank Amsterdam bij vonnis van DATUM heeft geoordeeld, dat de bewuste passages uit het boek onrechtmatig zijn jegens de nabestaanden van wijlen de heer Van Maasdijk.

Dr. mr. C. Fasseur

Subsidiar

gedaagde sub 2 te gebieden (en gedaagden sub 1 te bevelen om te dulden) om binnen zeven dagen na betekening van dit vonnis alle bij Uitgeverij Balans, Centraal Boekhuis of elders in voorraad zijnde én reeds gepubliceerde en gedistribueerde exemplaren van het boek *Juliana & Bernhard Het verhaal van een huwelijk 1936-1956* (zowel de hard cover als de paper back editie) te hebben voorzien of doen voorzien van een inlegvel (c.q. inleg vouwblad) met een schriftelijk weerwoord ter grootte van maximaal 1500 woorden, naar keuze van eisers, dat tegelijkertijd met de betekening van het vonnis zal worden aangereikt door eisers, en waarin c.q. waaraan gedaagden geen enkele wijziging toevoeging of commentaar zullen (doen) aanbrengen;

III. Primair

gedaagden te gebieden een volgende druk van het boek *Juliana & Bernhard Het verhaal van een huwelijk 1936-1956* zodanig (te doen) aan (te) passen, dat de litigieuze beweringen jegens Van Maasdijk daarin niet (meer) voorkomen, althans slechts in zodanige vorm dat deze niet langer een lichtvaardige beschadiging van de nagedachtenis van wijlen de heer Van Maasdijk vormen en de bewuste passages niet langer onrechtmatig zijn;

Subsidiar

gedaagden te gebieden om aan eisers in een volgende druk ruimte te (doen) bieden voor een schriftelijk weerwoord ter grootte van maximaal 1500 woorden, naar keuze van eisers, dat zal worden ingevoegd direct volgend op het hoofdstuk getiteld *Terugblik* en voorafgaand aan de *Bijlagen*, onder de titel: "Reactie zijdens de erven Van Maasdijk";

- IV. gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot betaling van een immateriële schadevergoeding van € 7.500,- te vermeerderen met de wettelijke rente vanaf de dagtekening van deze dagvaarding tot de dag der gehele voldoening;
- V. gedaagden hoofdelijk te veroordelen tot verbeurte van een dwangsom van € 2500,- voor iedere dag of gedeelte daarvan dat gedaagde in gebreke blijft geheel of gedeeltelijk aan de hiervoor omschreven geboden/verbod te voldoen;
- VI. gedaagden te veroordelen in de kosten van het geding;

De kosten van deze dagvaarding zijn voor mij deurwaarder: €

77.59

